

Sacramenten Tekens van de levende Heer

De zeven sacramenten van de Kerk

De kracht om Christus te volgen

De ziekenzalving bij lijden en sterven

Priesterschap en eucharistie

De viering écht bijwonen kan ik niet meer, kerkteléfono biedt daarom uitkomst!

Parochianen de gelegenheid bieden overal vieringen te kunnen volgen? sIKN zorgt met kerkradio voor een glashelder geluid. Kerkteléfono zorgt voor uitzending van uw viering in geluid én beeld! Een greep uit de aansluitmogelijkheden: bij ouderen die niet meer naar de kerk kunnen, in het verzorgingstehuis, thuis bij ziekte of bij (langdurig) verblijf in het buitenland.

Meer informatie of een offerte? Bel (0182) 75 05 20 of mail verkoop@sikn.nl.

www.sikn.nl

KERKELIJK MEELEVEN, ALTIJD EN OVERAL

Abdijwinkel Monniksmoeren

De abdijshop in uw buurt
Een uniek assortiment producten door
monniken gemaakt
Open dinsdag t/m zaterdag
van 14.15u – 16.45u.
Zondag van 11.00u – 11.50u.

boeken theologie en spiritualiteit
wenskaarten – CD's
religieuze en devotievoorwerpen
zen- en meditatie materiaal
wierook – kaarsen – iconen
brood – kaas – eieren
trappistenbieren – wijnen – likeuren
chocolade – koekjes – snoep

Abdij Maria Toevlucht
Rucphenseweg 38 - NL- 4882 KC Zundert
Tel. 076. 597 42 51
winkel@abdijmariatoevlucht.nl
www.abdijmariatoevlucht.nl

PRIESTER OF DIAKEN WORDEN VANUIT JE BEROEP

een deeltijdsopleiding met een eigen
aanbod aan hen die vanuit hun beroep
priester of diaken willen worden

Informatie: Priester- en Diakenopleiding Bovendonk
Hofstraat 8 • 4741 AK Hoeven • Telefoon: 0165-504277
E-mail: secretariaat@bovendonk-opleidingen.nl
Website: www.bovendonk-opleidingen.nl
Uw steun is welkom: P 2580680 t.n.v. Stichting PDOB te Breda

Gebedskring roepingen bisdom van Breda. Word lid!

Alles wat ons bezighoudt mogen wij in gebed voorleggen aan God.
Ook de vraag om arbeiders die het dienstwerk in de Kerk op zich willen nemen.

Speciaal in het jaar van de priesters start een gebedskring voor roepingen tot priester, diaken en roepingen tot het religieuze leven.

Leden van de gebedskring worden elk jaar persoonlijk uitgenodigd voor het gebed op roepingenzondag en ontvangen een fraai gebedsboekje. Leden ontvangen ook informatie over de Priester- en diakenopleiding Bovendonk, waarvoor in het bijzonder om gebed wordt gevraagd.

E gebedskringroepingen@bisdombreda.nl
T 076 52 23 444

Colofon

Dit magazine is een uitgave van het bisdom Breda. Het verschijnt als kwartaalblad. Een individueel postabonnement is mogelijk tegen betaling van een bijdrage voor de verzend- en administratiekosten. Het blad is gratis.

Stuur voor een postabonnement voor 2010 een e-mail naar: magazine@bisdombreda.nl en maak ten minste € 10,- over op girorekening 1066316 t.n.v. Uitgeverij bisdom Breda, o.v.v. postabonnement magazine, postbus 90.189, 4800 RN Breda. Of bel T 076 5223444. Nummers worden toegestuurd na ontvangst van uw betaling.

Redactie

Monique van Delft,
Peter Hoefnagels,
Hans de Jong,
Frank van der Linden,
Daphne van Roosendaal
(hoofdredacteur).

Beeld/fotografie

I. Bertens (p. 5, p. 7)
R. Mangold (p. 8, p. 10,
p. 14 - 15, p. 18, p. 23)
J. Wouters (p. 13, p. 21,
p. 22, p. 24 - 25)
Overige: bisdom van Breda

Adres redactie

E magazine@bisdombreda.nl
T 076 5223444
F 076 5216244
Postbus 90189
4800 RN Breda

Advertentieverkoop

Acta Uitgeversorganisatie
E info@actauitgevers.nl
T 0475 463465
Postbus 7160
6050 AD Maasbracht

Vormgeving en druk

Brainstorm & Concept, Breda

Issn nummer: 1874-0480

Inhoud

De zeven sacramenten van de Kerk	4
Sacramenten voor dummies	6
'Tekens van de levende Heer' <i>Project over de sacramenten</i>	7
De kracht om Christus te volgen	8
'Je krijgt geestkracht en verantwoordelijkheid'	10
Sacramenten: een motor voor parochiecatechese	12
'Het is ja voor altijd'	16
Sacramenten: in opdracht van Christus	18
De ziekenzalving bij lijden en sterven	20
Priesterschap en eucharistie	22
Geloofsboekjes voor de sacramentencatechese	24
Kerk in de steigers	26

Van de redactie

Dit magazine verschijnt in het kader van het project over de sacramenten van het bisdom van Breda (zie p. 7 in dit magazine). Met het project over de sacramenten vraagt het bisdom aandacht voor de betekenis van de sacramenten. Het doel van het project is het gelovig verstaan van de sacramenten te verdiepen. Het materiaal kan worden gebruikt bij catechese, bij voorbereiding op de sacramenten, bij de openstelling van de kerken op open monumentendag (11-12 september 2010), het hele jaar door.

Rond de sacramenten hebben parochies vaak ook contact met mensen die niet regelmatig een viering bezoeken. Zo biedt de bediening van de sacramenten goede gelegenheid tot pastoraat met heel veel mensen. De sacramenten zijn tekens van de levende Heer en een paasgeschenk van Christus aan de Kerk: "de apostelen trokken uit om overal te prediken, en de Heer werkte met hen mee en schonk kracht aan hun woord door de tekenen die hen vergezelden" (Mc. 16, 20).

Zo mag pastoraat rond de sacramenten daadwerkelijk de ontmoeting bewerken met de 'Pastor Bonus', Christus de Goede Herder.

De zeven sacramenten van de Kerk

De Catechismus van de Katholieke Kerk beschrijft de zeven sacramenten als initiatie-sacramenten, genezings sacramenten en sacramenten van dienst aan de gemeenschap. We volgen deze indeling en voorzien die van enige pastorale kanttekeningen.

Initiatiesacramenten

De *doop* wordt redelijk vaak door jonge ouders gevraagd voor hun kind. Vaak ziet men de doop als een bewuste opname in de Kerk en als een startpunt voor een opvoeding, waarin men de bekende christelijke normen en waarden door wil geven. Soms beschouwt men de doop als een extra bescherming voor het kind. Dat de mens door de doop een nieuwe schepping wordt, dat de zonde in hem wordt gedood en afgewassen, beleeft men minder, ook al is het een kant van de dooptheologie.

Het *vormsel* verdiept de doopgenade en doet ze groeien. Het doet ons dieper ingroeien in de relatie met de Vader, we worden meer gelijkvormig aan de Zoon en wij krijgen in volle maat de gaven van de heilige Geest.

Kinderen van twaalf jaar kunnen het vormsel beleven als een zelf ja zeggen op de doop die hun ouders voor hen hebben beslist. Ze kunnen het ook beleven als een stap in de volwassenwording op een moment van overgang naar een andere school, waarbij de heilige Geest kracht geeft.

De *eucharistie* is enerzijds de voltooiing van de initiatie, anderzijds ook het sacrament dat de christen van week tot week kan voeden en heiligen. De eerste deelname aan de eucharistie ligt op dit moment in Nederland voor de ontvangst van het vormsel, ook al was de volgorde historisch anders. Op de leeftijd van acht jaar kunnen kinderen onderscheid maken tussen gewoon brood en eucharistisch Brood en hebben ze vaak een verrassende openheid voor het religieuze. Eucharistie is dankzegging en lofprijzing aan de

Vader, gedachtenisoffer van Christus en van zijn Lichaam dat de Kerk is, en een zekere voorafbeelding van het hemels gastmaal. In de eucharistie gelooft de Kerk dat Christus reëel tegenwoordig is, op bijzonder wijze in de gedaante van brood en wijn. De eucharistie voedt de mens in zijn ziel en legt banden, verticaal en horizontaal

Genezings sacramenten

Door de inwijdings sacramenten brengt God ons tot leven in de Geest. We kunnen dat leven verliezen. Maar God is ook genezer. Jezus ook is 'arts' voor onze zielen en voor ons lichaam. Hij deed dat al met de lamme: Hij vergaf zijn zonden en liet hem weer lopen (Mc 2, 3-12). Hij doet dat nog: dat zijn de biecht en de ziekenzalving.

De *biecht* wordt niet zo vaak meer gevraagd. Degenen die dit sacrament bewust ontvangen, spreken vaak over bevrijding van een last. In de opvatting van de Kerk is dit sacrament voor de zondaar de weg om bij berouw vergeving te krijgen van ernstig tekortschieten. De absolutie verzoent ook met de kerkgemeenschap. Waar mogelijk wordt gevraagd aan de penitent het kwade goed te maken en schade te herstellen.

De *ziekenzalving* kan worden toegediend aan ernstig zieken of aan mensen die verzwakt zijn bij hoge ouderdom. De zalving kan genezend werken op het lichaam, maar vaker nog op de ziel. Het kan mensen sterken in hun aan overgave aan God, wanneer ze op de drempel van het aardse leven staan. Nog redelijk vaak wordt om dit sacrament gevraagd, vooral wanneer men weet dat de dood nabij is.

Dienst aan de gemeenschap

De *wijdingen* zijn het sacrament, waardoor de zending die Christus aan zijn apostelen heeft toevertrouwd wordt voortgezet in de Kerk tot aan het einde van de tijden. Het bestaat uit drie graden. De gewijde priester verkondigt als leraar, hij offert, hij gaat voor en leidt als herder. De bisschop ontvangt de genade van krachtig leiderschap. De priester deelt in de zending van de bisschop op zijn plaats. De diaken is de helper van bisschop en priester op de terreinen van verkondiging, liturgie en diaconie.

Naast de wijding kent de Kerk andere ambten en bedieningen tot opbouw van de Kerk. Bekend in ons bisdom is de functie van pastoraal werk(st)er die met een pastorale zending van de bisschop taken verricht in de parochie en meewerkt in het pastoraat.

In het sacramentele *huwelijk* ziet de Kerk een weerspiegeling van het onverbrekelijke verbond dat God als Bruidegom is aangegaan met zijn Bruid de Kerk. Man en vrouw dienen elkaar het sacrament toe door het jawoord. Ze zijn niet alleen

sacramenteel teken in hun toestemming, maar in hun hele wezen als gehuwden. Beide sacramenten als dienst en binding aan de gemeenschap worden duidelijk minder dan vroeger gevierd.

God

Sacramenten zijn belangrijk voor de Kerk. Kardinaal Danneels zegt in het boekje 'De tuin der zeven bronnen' (kerstboodschap 1993): waar ze in onbruik raken, ontstaat een levensgrote dreiging, het christendom wordt herleid tot een zuiver woordgebeuren. En dan is de weg open naar een geloof dat helemaal gerationaliseerd wordt, vervluchtigd tot een filosofie, geïnterioriseerd tot een subjectief en privaat gebeuren. Dan valt de Kerk ook weg.

Sacramenten zijn: God die binnentreedt in de stof van de kosmos en die water, brood, wijn en olie maakt tot dragers van zijn verlossing. Dit ligt in het verlengde van Kerstmis: "Het Woord is vlees geworden en het heeft onder ons gewoond" (Joh. 1, 14).

Pastoor Hans de Kort

Sacramenten voor dummies

- Een sacrament is een teken, ingesteld door Jezus Christus, en bestaat uit handelingen en woorden. Een sacrament is een teken dat de genade geeft die het aanduidt.
- God werd mens in Jezus Christus. De mensgeworden Zoon van God is het sacrament bij uitstek (oersacrament).
- Christus beloofde de heilige Geest als helper en trooster (Joh. 14, 25-26). In kracht van die heilige Geest vieren we de sacramenten.
- De Katholieke Kerk kent zeven sacramenten. De initiatiesacramenten: de doop, de eucharistie (eerste heilige Communie), het vormsel. De genezingsacramenten: de ziekenzalving, het sacrament van boete en verzoening (biecht). De sacramenten van dienst aan de gemeenschap: het huwelijk, de wijding.
- De zeven sacramenten raken alle fasen en belangrijke momenten in het leven van de christen: zij brengen het geloofsleven van de christen tot ontstaan en groei, verlenen genezing en zending. Er bestaat dus een zekere gelijkenis tussen de fasen van het natuurlijk leven en die van het geestelijk leven.
- Het sacrament van de eucharistie is bron en hoogtepunt van het kerkelijk leven, want in de eucharistie ligt heel het geestelijk goed van de Kerk vervat, namelijk Christus zelf. De overige sacramenten, evenals alle kerkelijke bedieningen en apostolaatswerken, hangen samen met de eucharistie en staan daarop gericht.
- In Christus is de Kerk als het ware het sacrament: teken van de innige vereniging van mensen met God en van de eenheid van heel het menselijk geslacht.
- In het licht van de heilige Schrift wordt de zending van Christus aan zijn apostelen voortgezet in de Kerk tot op vandaag. Vanuit de persoonlijke gemeenschap met Hem en na bijzondere onderrichtingen worden de apostelen uitgezonden om te verkondigen en de wereld te genezen van de macht van het kwaad.
- Jezus Christus zelf heeft zijn leerlingen opgedragen om bepaalde handelingen te blijven verrichten naar zijn voorbeeld en voor hun heil. Dat Jezus zelf de sacramenten heeft ingesteld behoort tot de overtuiging van de Kerk van de eeuwen.
- De jonge Kerk was zich bewust van de heiligende kracht die de verrezen Heer bleef schenken aan zijn Kerk op aarde. Een afgebakend begrip van wat een sacrament precies is of hoeveel sacramenten er zijn, zou pas geleidelijk aan ontstaan.
- Sacramenten worden onderscheiden van sacramentaliën: heilige tekens, waardoor naar het voorbeeld van de sacramenten verschillende andere levensomstandigheden en gebeurtenissen worden geheiligd, door het gebed van de Kerk.

‘Tekens van de levende Heer’

Met het project over de sacramenten vraagt het bisdom aandacht voor de betekenis van de sacramenten. Het doel van het project is het gelovig verstaan van de sacramenten te verdiepen.

Voor parochies werden een **bisdommagazine** gemaakt en nieuwe **geloofsboekjes**. Over elk van de sacramenten verschijnt een boekje. Daarnaast verschijnt er een **kleurboekje** voor kinderen met tekeningen van de sacramenten. Het kleurboekje kan worden gebruikt bij de catechese rond bijvoorbeeld de eerste communie.

Parochies ontvangen ook een **poster**. De foto is genomen in de chrismamis op 31 maart 2010 in de Sint Martinuskerk te Princenhage en toont acolieten die het processiekruis met Christus dragen. De poster vraagt aandacht voor de **‘Week van de sacramenten’** (26 september - 2 oktober 2011).

Rond de doop, de eerste communie, het vormsel hebben parochies contact met vele mensen, ook mensen die geen regelmatige bezoeker zijn van vieringen. Om het bijzondere moment voor de ontvangers van het sacrament te markeren worden voor parochies **certificaten** gemaakt om in te vullen en persoonlijk te tekenen.

Op internet kunnen **geloofsgesprekken** worden bekeken over de sacramenten, interviews van Leo Fijen met mensen uit het bisdom. Deze worden op zondagochtenden uitgezonden voorafgaand aan de uitzending van de eucharistie op Nederland 2. Links naar de uitzendingen staan op de speciale pagina over het sacramentenproject op de bisdomsite. Er wordt een **dvd** gemaakt met alle uitzendingen uit het bisdom van Breda.

Het hele jaar door is er bijzondere aandacht voor de sacramenten.

Parochies worden uitgenodigd hierbij met eigen activiteiten aan te sluiten!

- Het bisdommagazine en de geloofsboekjes verschijnen voorafgaand aan open monumentendag (11-12 september 2010). Het materiaal ondersteunt parochies die de kerk in dit weekend ook als plek van geloof willen openstellen.
- Het project over de sacramenten bouwt voort op het magazine en de geloofsboekjes over het kerkgebouw als huis van God (2009). De power point presentatie die tijdens de openstelling kan worden getoond is nog verkrijgbaar bij het bisdom.
- Op vrijdag 3 september 2010: een training voor openstellers en rondleiders die met het geloof voorop mensen willen rondleiden in het eigen kerkgebouw (14.00 - 16.30 uur, Willibrordusbasiliek Hulst, informatie via T 076 5223444, E secretariaat@bisdombreda.nl).
- Op 13 september vindt voor pastorale beroepskrachten een bijeenkomst in het bisschopshuis plaats over sacramentencatechese in het parochiepastoraat.
- Op 9 oktober 2010 vindt een diocesane zangdag plaats rond de ‘Mis van de heilige Geest’. De vormselcompositie wil een muzikale en catechetische impuls zijn voor de viering van het sacrament van het vormsel.
- Op 1 maart 2011 gaat de jaarlijkse studiedag liturgie in op de liturgische momenten tijdens de voorbereiding op de initiatiesacramenten (doop, eucharistie, vormsel). De studiedag wordt georganiseerd door de diocesane commissie voor liturgie.
- Van maandag 26 september 2011 tot zondag 2 oktober organiseert het bisdom een ‘Week van de sacramenten’ met op elke dag van de week een activiteit rond een van de sacramenten. De activiteiten worden uitgevoerd in samenwerking met parochies, religieuzen en anderen.

Volg www.bisdombreda.nl voor nadere berichtgeving!

De kracht om Christus te volgen

Bij het begin van het messiaanse optreden van Jezus wordt Hij door Johannes gedoopt in de Jordaan. De evangelisten vertellen dat meteen na die doop de heilige Geest op Jezus neerdaalde in de gedaante van een duif. Jezus zag zelf die duif op zich neerdalen (Mc. 1, 10) en ook Johannes de Doper getuigt dat Hij dit gebeuren met eigen ogen gezien heeft (Joh. 1, 32).

Vormselviering in Goes (19 juni 2010)

Jezus, die van meet af aan vervuld is van Gods Geest, wordt nu geopenbaard als degene die door die Geest de blijde boodschap van Gods liefde aan de mensheid zal brengen. Kort daarna leest hij voor in de synagoge van Nazaret: “De Geest van de Heer is over mij gekomen omdat Hij mij gezalfd heeft. Hij heeft mij gezonden om aan de armen de Blijde boodschap te brengen” (Lc. 4, 18).

Jezus belooft de heilige Geest

Vanuit zijn eenheid met de Vader in de gezamenlijke Geest van liefde, brengt Jezus zijn boodschap aan de wereld. En als hij zijn leerlingen erop uit

stuurt voor de verkondiging van het koninkrijk belooft Hij hen zijn heilige Geest om hen kracht en moed te geven (Lc. 24, 49), de juiste woorden te binnen te brengen (Lc. 12, 12), hen alles in herinnering te brengen (Joh. 14, 26) en om hen te machtigen zonden te vergeven (Joh. 20, 22-23). Jezus belooft die heilige Geest met name voor de periode dat Hij niet meer tastbaar bij zijn volgelingen zal zijn. Dank zij die heilige Geest kunnen zijn leerlingen zijn werk voortzetten. Het christelijk leven van gebed, gemeenschap, leren en dienstbetoon wordt door de Geest in ons mogelijk gemaakt en wij bidden ook steeds opnieuw tot die Geest om zijn werk in ons voort te zetten.

Gave van de Geest

Vanouds kent de kerk de sacramenten van de christelijke initiatie, waardoor nieuwe gelovigen opgenomen worden in de gemeenschap van Christus' kerk. Doopsel en vormsel vormen daarbij een onlosmakelijke eenheid. Door het doopsel worden wij gereinigd van alle kwaad en worden wij verbonden met Christus. Zeker ontvangen wij daarbij ook de heilige Geest. Maar die Geest wordt in ons versterkt en verdiept door het sacrament van het vormsel. In de tijd van de apostelen dacht men wel eens dat de doop alleen nog geen gave van de Geest met zich meebracht. Handelingen 8, 15-17 vertelt over een situatie waarbij mensen wel gedoopt waren, maar nog niet de neerdaling van de heilige Geest beleefd hadden. De apostelen komen dan om door de handoplegging deze Geest te schenken. Hier zien wij het ontstaan van wat later het sacrament van het vormsel zal heten: de handoplegging die na het doopsel worden gegeven door de apostelen, zoals ook Handelingen 19, 6 dat vertelt. De handoplegging is het oude gebaar van de overdacht van Gods Geest en wordt ook genoemd in Hebreëen 6, 2. Het gebaar is voor het vormsel wezenlijk, maar speelt ook bij andere sacramenten en zegeningen een grote rol.

Zalving

Al heel spoedig is ook de Bijbelse symboliek van de zalving bij het vormsel gebruikt. Het vervuld zijn met de Geest werd direct verbonden met ‘gezalfd zijn’. Jezus is gezalfd met de heilige Geest, volgens de profetie van Jesaja 61,1 (zie Hand. 10, 38) en zo worden ook zij die in Hem geloven gezalfd. “U bent gezalfd door de Heilige (...) De zalving die u van hem (de Zoon) ontvangen hebt blijft u bij, u hebt geen andere leraar nodig” (1 Joh. 1, 20.27). Deze zalving is vanouds toegediend in de vorm van een kruis- of een tau-teken op het voorhoofd. Dit wordt wel de consignatio, betekening, of de beze-

geling genoemd. “God zelf is het die ons in Christus bevestigt en ons heeft gezalfd, Hij is het ook die op ons zijn zegel heeft gedrukt en die de Geest als onderpand aan onze harten heeft meegegeeld” (2 Kor. 1, 21-22, vgl. Ef. 1, 13-14).

Oost en west

Het vormsel heeft in de Kerken van oost en west een verschillende ontwikkeling doorgemaakt. In het oosten is het altijd nauw verbonden gebleven met de doop. In het westen is het daarvan los komen te staan, omdat de bediening van het vormsel voorbehouden bleef aan de bisschop en daarom niet meteen bij het doopsel kon plaatsvinden. Als gevolg van die ontwikkeling wordt het vormsel toegediend in de kinderjaren of bij het begin van het volwassen worden. In het westen is de handoplegging als eigen onderdeel van de viering meer in beeld gebleven, zeker in de herziene ritus van het vormsel na het Tweede Vaticaans Concilie. In het oosten is de handoplegging helemaal opgegaan in de zalving. De kerntekst die uitgesproken wordt tijdens de zalving is: ‘Ontvang het zegel van de heilige Geest, de gave Gods’.

Het vormsel geeft ons de grootste gave van God, zijn heilige Geest. Het wil ons als christen bevestigen en ons de kracht geven om Christus te kunnen volgen en onze opdracht in de wereld waar te kunnen maken. De namen waarmee dit sacrament aangeduid wordt, confirmatio en ‘vormsel’, hebben beide met kracht en sterkte te maken. Wij worden in dit sacrament gesterkt met de Geest van Christus en ontvangen zijn kracht.

Johan te Velde, pr.

Pastoor in Emmeloord, regiovicaris van het vicariaat Friesland-Noordoostpolder en bisschoppelijk gedelegeerde voor de liturgie in het bisdom Groningen-Leeuwarden.

'Je krijgt geestkracht en verantwoordelijkheid'

Aernout en Daphne Laurentius wonen in Breda. Aernout is accountant en Daphne is werkzaam bij het openbaar ministerie. Het gezin heeft vier jonge kinderen. Op zondag naar de kerk gaan is niet makkelijk te organiseren, maar wel een vast onderdeel in de week.

Daphne en Aernout Laurentius en hun kinderen

Breda

Daphne: "Daar helpen we elkaar bij en de kinderen vinden het fijn om naar de kerk te gaan. Onze zoon Daniël was een hele dag verdrietig toen we door een kleine aanrijding voor een stoplicht de viering misten."

Aernout: "De eucharistie is het lichaam van Christus. Dat is niet zomaar iets. Je wordt gevoed door Christus. Mij geeft het extra bewustzijn dat je alles goed moet doen. Het lichaam van Christus is heilig. Dan denk ik: o ja, de komende week moet ik weer proberen de dingen goed te doen. Je krijgt extra verantwoordelijkheid." Daphne: "Je merkt dat je nieuwe geestelijke kracht krijgt om dingen weer aan te pakken."

Groeit de beleving van de sacramenten in je leven? "De dingen die ik doe, mijn leven, dat is mijn weg door het geloof, mijn weg naar de hemel," vertelt Daphne. "Niet alleen als ik bid of een geestelijk boek lees, maar alles eigenlijk, je hele leven. Omdat je het soms vergeet, is het een voortdurende innerlijke strijd om je op God te richten." Ze vervolgt: "Je geloof groeit en ontwikkelt zich. Je verdiept je, leest weer andere boeken die je inspireren. In de eucharistieviering ontdek je iedere keer weer iets nieuws, nieuwe inzichten in de woorden die Jezus tot je richt."

Geloof en Kerk hebben een centrale plaats in hun leven. Voor Aernout was dit niet altijd zo. "Ik ben niet gelovig opgevoed. Ik ben er altijd wel gevoelig voor geweest, maar het is moeilijk om te gaan geloven als je niet iemand naast je hebt die gelooft. En toen ontmoette ik Daphne."

"Toen ik Aernout leerde kennen, hield ik van hem zoals hij was," vertelt Daphne. "Hij was met het geloof bezig, maar niet gedoopt. Dat was voor mij geen voorwaarde voor de relatie, maar ik hoopte het natuurlijk wel en heb er ook voor gebeden. En ook andere mensen hebben er voor gebeden. Hij heeft veel gelezen, we hebben er veel over gesproken. Het was heel bijzonder toen hij de stap zette."

Een week voordat ze trouwden ontving Aernout het doopsel, het vormsel en de eerste communie. Aernout: "Vier sacramenten in één week, want zes dagen later trouwden we en spraken we voor God uit dat we altijd bij elkaar willen horen, voor eeuwig."

"De Kerk houdt er andere principes op na dan de wereld, is barmhartiger dan de wereld," zegt Aernout. "Neem het verhaal van het verloren schaap. Dat is vanuit wereldlijk perspectief al lang opgegeven, maar

vanuit de Kerk niet, ook al heeft het schaap problemen misschien zelf veroorzaakt door niet bij die 99 andere te blijven. Het betekent dat God altijd bij je blijft, ook als je fouten hebt gemaakt. Dat is een van de redenen dat ik ben gaan geloven."

De vier kinderen zijn gedoopt. Aernout: "Ik ben het steeds belangrijker gaan vinden dat onze kinderen snel werden gedoopt. En ik vond het fijn als ze het doopsel hadden ontvangen, dieper verbonden werden met God."

Daphne: "De doop van Theresa, de jongste, heeft een hele grote indruk op me gemaakt. Mijn moeder was net daarvoor overleden. Het was heel belangrijk voor me dat Theresa kind van God werd. Wat er ook gebeurt, dacht ik, dat geschenk, die genade, heeft ze ontvangen." "Je wil ze heiligen in het leven en daar hebben ze God en de sacramenten voor nodig. Door het ontvangen van de sacramenten en natuurlijk ook het gebed, versterk je je band met God." Aernout: "God kiest altijd wel voor jou, maar of jij voor God kiest? Met de sacramenten laat je aan God zien dat je voor Hem kiest."

Aernout: "Van de doop tot de ziekenzalving volgen de sacramenten het verloop van het leven, zijn ze momenten die je probeert te verweven met het geloof."

Het geloof is uiteindelijk wat het leven waardevol maakt. Het tijdelijke dat je ook voor het eeuwige doet." Daphne vult aan: "Het geloof is de zin van mijn leven. Je hebt veel aardse doelen, maar het uiteindelijke doel is dicht bij God te komen."

Ze vertelt: "We hebben met mijn moeder het sacrament van de ziekenzalving meegemaakt. Met de hele familie stonden we rond het ziekbed en hebben we haar toevertrouwd aan Gods handen. Het overlijden van mijn moeder maakt bedroefd. Het brengt ook een verdieping met zich mee. Het leven is tijdelijk en moet gericht zijn op God. Dan ben je zó dankbaar dat je de Kerk hebt. Ik geloof dat het voor haar ziel goed is dat ze de ziekenzalving heeft ontvangen. De week ervoor had ze ook gebiecht. Door deze sacramenten en de wijze waarop zij heeft geleefd durf ik erop te vertrouwen dat ze in de hemel is. Dat is een geweldige troost voor mijn ziel. Uit de ziekenzalving heeft zij kracht kunnen halen."

Aernout: "Vanuit wereldlijke zin wordt het lijden weggedrukt uit het leven. Het geloof doet dat niet en geeft een zin. Zonder hemel zou er alleen maar verlies zijn, zou het er alleen maar slechter op zijn geworden, maar nu: ze heeft haar levensdoel bereikt, God, waarnaar ze op weg was."

Daphne van Roosendaal

Sacramenten: een motor voor parochiecatechese

In het najaar organiseert het bisdom Breda een kadercursus catechese voor vrijwilligers met een taak in de catechese. De kadercursus catechese heeft drie invalshoeken: kennisoverdracht, de parochiepraktijk, de eigen geloofsbeleving.

Een heel belangrijke metafoer in de kadercursus catechese is: de weg. Catechese geven is het tonen van de weg die men moet gaan om christen te worden en te zijn. De gelovige identiteit van de geloofsleerling groeit, omdat er zich een proces afspeelt van initiatie, reflectie en communicatie met anderen. De rijke traditie kan de geloofsleerling handvaten aanreiken die hem of haar verder op weg helpen. De zeven sacramenten raken alle fasen en belangrijke momenten in het leven van de christen. Het Officium Catecheticum, de instelling van de Nederlandse bisschoppen voor catechese, zegt het

als volgt: "Sacramenten zijn centrale momenten in de geloofsgroei. Ze kunnen daarom nooit een eindpunt zijn" en noemt de viering van het sacrament "een centrale viering die ingebed is in een initiatietraject én een weg erna, het mystagogische traject."

In het voetspoor

De belangrijkste opdracht van catechese is te laten zien wie Jezus Christus is en het christelijk geloof voor te houden als een gaan in zijn voetspoor. Daarom krijgt de leerling uitleg over het leven van Christus, maar wat nog belangrijker is: hij wordt

ingeleid in het leven van Christus. De leerling wordt dus geïnitieerd op inhoudelijk vlak en ontdekt wie Jezus is: hét toonbeeld van ware menselijkheid en de Zoon van God. Jezus is degene die geleden heeft, gestorven is en begraven, uit de dood is opgewekt door zijn Vader en opnieuw verschenen is. Belangrijke bijbelteksten die dit illustreren komen aan de orde tijdens de cursus: de Bergrede, de wonderverhalen en de verrijzenisverhalen.

Handelingen van Jezus

De geloofsleerling wordt niet alleen ingeleid op inhoudelijk vlak, maar ook op het vlak van vieren en beleven. Daarmee verkeren we in het hart van de katholieke traditie: de sacramenten. Sacramenten zijn directe handelingen van Jezus die teruggaan op zijn woord en leven. Catechese geven kan niet zonder dat de leerling hier wordt ingeleid, omdat in de sacramenten alle aspecten van het menselijk bestaan aan de orde komen: het geheel van kennen, voelen, bidden en handelen.

Van elk sacrament wordt concreet geduid wat de betekenis is van de rijke symboliek. Door deze duiding worden de deelnemers binnengeleid in de taal van het geloof en wordt de relatie gelegd naar bijbelteksten en liturgie. Hierdoor groeit het besef dat sacramenten de band leggen tussen herinnering, traditie en het concrete leven van vandaag, waardoor het individu deel wordt van een groot betekenisvol geheel. De geloofsleerling begeeft zich zo op een weg waarop hij of zij steeds meer tot de ontdekking komt dat God met je meegaat, waardoor het leven richting krijgt en er een openheid gecreëerd wordt over de grenzen van dit leven.

Mystagogie

Traditioneel kent men in de voorbereiding van een sacrament de initiatiecatechese gevolgd door het ontvangen van het sacrament en de postsacramentele catechese, de zogenaamde mystagogie. Mystagogische catechese gebruikt de ervaring van genade in het sacrament als de basis voor verdere catechese en gaat uit van de vragen: Wat is er met je gebeurd na het ontvangen van het sacrament? Wat betekent dat voor jou, voor je leven, je spiritualiteit? Wat betekent dit voor je omgeving? Sacramenten zijn centrale momenten in de geloofsgroei. Ze kunnen daarom nooit een eindpunt zijn. Ze vormen een genademoment dat

het leven 'anders' maakt. Catechese eindigt dus niet bij het sacrament. Integendeel: eigenlijk begint het dan pas.

In de 'Oriëntatietekst voor parochiecatechese' van de Nederlandse bisschoppen wordt de hoop uitgesproken dat mensen het geloof gaan ervaren als een levenslang proces van geloofsverdieping. De mens kan nooit de grootte, breedte en diepte van God meten. Het is daarom een grote uitdaging om mensen uit te nodigen over hun geloof na te denken, erover te praten, er zich door te laten uitdagen en bevragen, en ervan te getuigen.

De kadercursus catechese wil hieraan een bijdrage leveren. Er zijn goed opgeleide catecheten nodig in de parochies. Mensen die leven vanuit het besef dat ze Gods Geest nodig hebben om hen bij te staan in hun taak. Die Geest zorgt ervoor dat het evangelie steeds opnieuw verstaan wordt, dat mensen erdoor geïnspireerd geraken en dat ze gesteund worden om het evangelie te verkondigen. Ook in onze tijd is de heilige Geest beslist niet zuinig met de uitstorting van zijn gaven om de Kerk te ondersteunen, die verantwoordelijk is voor de verbreiding van het geloof.

Martina Meul

Catecheet voor het bisdom van Breda en bisschoppelijk gedelegeerde voor het onderwijs

In 2009 verscheen de 'Oriëntatietekst voor de parochiecatechese' van de Nederlandse bisschoppen. Hierbij verscheen in 2010 een werkboekje met methodes, tips en mogelijkheden. Zie www.parochiecatechese.nl

Kadercursus catechese

De kadercursus catechese start in het najaar 2010 in dekenaat De Baronie en wordt daarna aangeboden in dekenaat Het Markiezaat en dekenaat Zeeland. Voor de kadercursus wordt samengewerkt met pastorale beroepskrachten uit parochies.

De kadercursus catechese wordt gegeven op donderdagavonden van 19.30-21.30 uur op: 7, 14, 21 oktober 2010, 4, 11, 25 november, 2 en 9 december, 13 en 27 januari 2011, 3 en 10 februari.

Locatie: bisdomkantoor Breda. Kosten: 75 euro. Begeleiding: Martina Meul. Meer informatie: Martina Meul T 076 5223444, E bg.onderwijs@bisdombreda.nl

‘De Heer schonk kracht aan hun woord’

“Sacramenten zijn tekens, in woord en gebaar, die we in Jezus’ Naam in de gemeenschap van de Kerk mogen vieren. De sacramenten zijn een paasgeschenk van de levende Heer aan de Kerk: ‘de apostelen trokken uit om overal te prediken, en de Heer werkte met hen mee en schonk kracht aan hun woord door de tekenen die hen vergezelden’ (Mc. 16, 20).

In Jezus is God zelf dichtbij ons. Jezus deelde ons leven, gaf zijn leven aan het kruis.

Op Pasen is Hij verrezen. Jezus is teruggekeerd naar de hemel. Hij heeft de heilige Geest gegeven als helper in ons midden. In kracht van die heilige Geest vieren wij de sacramenten, de werkzame tekens van de levende Heer. In de vieringen van de sacramenten ontmoeten wij Jezus zelf.

De heilige Gregorius de Grote schreef: ‘Wat zichtbaar was in onze Verlosser is overgegaan in zijn sacramenten’.

Bisschop Van den Hende

'Het is ja voor altijd'

Toine & Debbie Evegaars - Van der Poel

Breda

"Soms spat geluk van het scherm. Als mensen elkaar vinden en ook echt de bestemming van hun eigen leven ontdekken in de liefde voor de ander. Als mensen die liefde vieren met een huwelijk dat ook bewust de zegen van God vraagt." Zo prijst KRO/RKK het geloofsgesprek aan met Toine en Debbie Evegaars - Van der Poel. Zij trouwden in maart 2009 voor de Kerk in de Begijnhofkapel in Breda. Het geloofsgesprek, een interview door Leo Fijen, werd uitgezonden op zondagochtend 11 juli voorafgaand aan de tv-uitzending van de viering van de eucharistie op Nederland 2.

Leo Fijen: "Waarom hebben jullie ervoor gekozen om voor de Kerk te trouwen?"

Debbie: "Voor mij lag trouwen in de Rooms-katholieke Kerk voor de hand, omdat ik rooms-katholiek ben

opgevoed. Het is een gevoel, waarmee ik groot ben gebracht, en een puzzelstukje dat erbij hoort. Toine vond het belangrijk om in een kerk te trouwen."

"Doen jullie leeftijdgenoten dat ook?"

Debbie: "Bijna niet. We hebben zes huwelijken na ons huwelijk meegemaakt en maar één daarvan was in de Kerk."

"Hebben jullie het moeten uitleggen?"

Debbie: "Nee, we hebben het niet hoeven uitleggen. Iedereen vond het ook heel bijzonder en heel mooi en ze waren er allemaal bij. Maar ze hebben uiteindelijk niet zelf de stap ondernomen om voor de Kerk te trouwen. Er wordt eigenlijk ook niet over gepraat."

"Heb je het idee dat God er bij betrokken is en dat Hij echt twee mensen bij elkaar heeft gebracht?"

Toine: "Ja. Ja, absoluut. Het is alsof je naar elkaar wordt toe geduwd. Hoe weet ik niet, maar dat voel je. Je voelt of de stap die je neemt, of dat de juiste is of niet. Dat voel je van binnen."

"Heb je ook het idee dat Hij een beetje op jullie let?"

Toine: "Ja. Ik zie het huwelijke eigenlijk als een zeepbel. Eerst zaten we samen in die zeepbel en we leerden elkaar beter kennen en rondom ons was het gesloten. En die zeepbel die zweefde eigenlijk een beetje in het rond. Toen gingen we trouwen en werd dat nog sterker. En na dat trouwen moet je het eigenlijk zien als dat het heel makkelijk is om te zeggen 'ik prik die zeepbel kapot, weet je wat ik doe, zoek het allemaal maar uit, ik ga bij je vandaan en ik ben het zat'. Maar het is een kunst om alles heel te houden en zo die zeepbel..."

Debbie: "... eigenlijk groter te laten worden."

Toine: "En Stan is er natuurlijk ook bij gekomen, dat ging nog net, paste nog net. Je drijft verder en je wordt ook in je rug een beetje geduwd. Voortgeduwd in het huwelijk, in het leven."

Debbie: "En je beseft dat er wel eens tegenwind kan zijn. En dat je dan met zeepbel en al achteruit gaat."

"Je belooft elkaar in goede en in slechte dagen trouw te zijn, bij elkaar te blijven."

Toine: "Ja. Je doet wel eens lelijk tegen elkaar, maar uiteindelijk denk je: jongens waar gaat het nou over?"

Debbie: "En je moet elkaar de ruimte blijven geven. Dat zien we nu ook met Stan. Je wil toch je hobby's blijven houden, maar je kunt niet meer zomaar weg. Dus dan moet je toch even samen afstemmen, zodat hij niet alleen thuis komt te zitten. Je komt daar wel uit, maar je hebt elkaar nodig. Dat staat centraal."

"En dan loop je naar het altaar, en dan zeg je ja tegen elkaar en tegen God. Wat zeg je dan eigenlijk?"

Debbie: "Je zegt ja voor altijd. Echt voor altijd."

Toine: "Dat was ook de reden dat we voor de Kerk wilden trouwen. Het is inderdaad ja voor altijd. Het is niet een contract dat je ontbindt bij de gemeentebalie. Het is iets dat je voor de rest van je leven belooft. In goede en kwade dagen."

Debbie: "Ja."

Daphne van Roosendaal

Het volledige interview met Toine en Debbie is te bekijken via internet.

Geloofsgesprekken op de zondagochtend

Elke zondag komt de tv-uitzending van de eucharistieviering uit een van de bisdommen (zondagochtend om 10.00 uur op Nederland 2). Voorafgaand aan de vieringen wordt telkens vanaf 9.35 uur een geloofsgesprek uitgezonden. In het bisdom van Breda komen de uitzendingen vanuit de H. Quirinuskerk in Halsteren. Voorafgaand aan deze vieringen, stond in 2010 telkens een van de zeven sacramenten centraal in het geloofsgesprek.

- 11 januari 2010: pastoor Han Akkermans over de eucharistie en het kerkgebouw als plaats waar de sacramenten worden gevierd.
- 28 februari 2010: pastoor Fons van Hees over het sacrament van boete en verzoening.
- 6 juni: Geraldine van Arneman over toetreden tot de Katholieke Kerk en het sacrament van de doop, het sacrament van het vormsel en de eerste communie.
- 11 juli 2010: Toine en Debbie Evegaars - Van der Poel over het sacrament van het huwelijk.
- 15 augustus: bisschop Van den Hende over het sacrament van de wijding en het priesterschap.
- 5 september: pastoor Frans Verheije over het sacrament van de ziekenzalving.
- 28 november: deze uitzending wordt nog ingevuld.

De geloofsgesprekken zijn na de uitzending te bekijken via internet (via www.katholiekederland.nl en via de bisdomsite op de pagina over het project over de sacramenten).

Sacramenten: *in opdracht van Christus*

Tijdens zijn aards leven heeft Jezus Christus zelf opgedragen om bepaalde handelingen te blijven verrichten naar zijn voorbeeld en voor hun heil. Maar de Kerk is ook zonder zijn uitdrukkelijke opdracht woorden en handelingen van de Heer blijven stellen om daarin telkens weer het verlossende Paasmysterie van de Heer tegenwoordig te stellen.

En het licht en in de kracht van Jezus zelf wordt daardoor het menselijk leven op aarde geheiligd van begin tot eind: van geboorte tot dood wordt door de heiligende tekens het bestaan geënt op het Christusmysterie. Dit gebeurt fundamenteel door de sacramenten en de liturgie van de Kerk.

Sacramenten en sacramentaliën

Door het Paasmysterie van zijn lijden, sterven en

verrijzen heeft Jezus Christus het hele menselijke leven verlost. Bijna elke gebeurtenis van het leven van de gelovige krijgt vanuit dat Paasmysterie een heiliging door de sacramenten en de sacramentaliën. De Katholieke Kerk kent zeven sacramenten: doopsel, vormsel, eucharistie, boete en verzoening (biecht), huwelijk, de wijding en de ziekenzalving. De sacramenten verwijzen niet alleen naar het heil in Christus, maar bewerken en schenken het ook. De sacramentaliën zijn heilige tekens, waardoor

naar het voorbeeld van de sacramenten verschillende andere levensomstandigheden en gebeurtenissen worden geheiligd; dat gebeurt door het gebed van de Kerk. Sacramentaliën zijn bijvoorbeeld de zegeningen die de gelovigen in tal van situaties kunnen ontvangen voor zichzelf (voor kinderen, verloofden, gehuwden, zieken of bejaarden), of ook in dienst van hun vroomheid (zegeningen van materiële zaken als een rozenkrans) of voor hun levensonderhoud, werk of andere bezigheden (een akker, een huis, een voertuig). En daarnaast wordt ook de tijd die God aan de wereld schenkt, geheiligd (door het kerkelijke jaar en door het dagelijkse getijdengebed).

Opdracht van Jezus

Dat Jezus zelf de sacramenten heeft ingesteld behoort tot de overtuiging van de Kerk van de eeuwen. Voor sommige sacramenten is een uitdrukkelijke opdracht van de Heer direct aanwijsbaar in de evangelies: Jezus heeft de opdracht gegeven om te dopen (Mt. 29, 19: "Maakt alle volkeren tot mijn leerlingen en doopt hen in de naam van de Vader en de Zoon en de heilige Geest") en om de eucharistie te vieren (Lc. 22,19: "Dit is mijn Lichaam, dat voor u gegeven wordt; doet dit tot een gedachtenis aan Mij") en om zonden te vergeven in zijn naam (Joh. 20, 23: "Aan wie ge de zonden vergeeft, zijn ze vergeven, en aan wie ge ze niet vergeeft, zijn ze niet vergeven").

Maar ook voor andere handelingen die Hij heeft gesteld vroeg Hij dit te herhalen, bijvoorbeeld de voetwassing (Joh. 13, 14-15). En Jezus beloofde goddelijke kracht aan de handelingen door zijn leerlingen en gelovigen (Mc. 16, 17-18): "Deze tekens zullen de gelovigen vergezellen: in mijn Naam zullen ze duivels uitdrijven, nieuwe talen spreken, slangen opnemen; zelfs als ze dodelijk vergif drinken zal het hun geen kwaad doen; en als ze aan zieken de handen opleggen, zullen deze genezen zijn."

Het wezen van de sacramenten

De jonge Kerk was zich bewust van de heiligende kracht die de verrezen Heer bleef schenken aan zijn Kerk op aarde. Maar een afgebakend begrip van wat een sacrament precies is of hoeveel sacramenten er zijn, zou pas geleidelijk aan ontstaan. Zo kon eeuwenlang de naam sacrament aan heel veel geloofstekens gegeven worden. In de christelijke oudheid noemde Ambrosius de voetwassing

een sacrament; Augustinus gaf die naam bijvoorbeeld aan de vredeskus in de liturgie. En dezelfde Augustinus zou als een der eerste proberen om te komen tot een omschrijving van wat een sacrament is: een heilig teken, waarbij het geloofswoord wordt uitgesproken. Zulke brede omschrijving stond toe om heel veel zaken en tekens uit het christelijk bestaan een sacrament te noemen.

Geleidelijk aan zou men het begrip sacrament nader gaan omschrijven en uitdiepen en daarbij onderscheid maken tussen meer centrale sacramenten die van fundamenteel belang zijn voor het christelijk bestaan of bepaalde levensstaten, en sacramenten voor andere, minder wezenlijke geloofswerkelijkheden of uitingen van vroomheid.

Sinds het midden van de twaalfde eeuw streefde men naar een verdere verheldering van het wezen van de sacramenten. Globaal genomen werd een sacrament verstaan als een uiterlijk teken dat op basis van de instelling door Christus genade aanduidt en bewerkt. Er werden opsommingen van sacramenten gemaakt, waarbij in de westerse Kerk het aantal sacramenten in strikte zin op het zevental werd vastgelegd.

Christus: oersacrament

Het Concilie van Trente (1545-1563) bevestigde niet alleen de gegroeide opvatting dat er zeven sacramenten zijn, maar ook de instelling ervan door Christus. Vooral in de twintigste eeuw zou erop gewezen worden dat Christus aan de oorsprong staat van de sacramenten en in zekere zin het oersacrament is. Elk sacrament stelt immers het paasmysterie van Christus tegenwoordig. En dit gebeurt in en door de bemiddeling van de Kerk, aan wie Christus de bediening van de sacramenten heeft toevertrouwd. Naast de sacramenten van de christelijke initiatie (doopsel, vormsel en eucharistie) wordt het leven van de Kerk gekenmerkt door de sacramenten van genezing (boete en verzoening ofwel biecht, en de ziekenzalving) en de sacramenten ten dienste van de geloofsgemeenschap (wijding en huwelijk). Zo krijgt het hele leven van de christen deel aan het mysterie van de verrezen Heer.

Jo Hermans, pr.

*Secretaris van de Nationale Raad voor Liturgie
en als docent liturgie en sacramententheologie
verbonden aan de priesteropleiding.*

De ziekenzalving bij lijden en sterven

Verschillende parochies en zorginstellingen bieden bewoners met enige regelmaat de mogelijkheid het sacrament van de ziekenzalving in een gemeenschappelijke viering te ontvangen. Dat gebeurt ook binnen de Stichting Curamus in Oost-Zeeuws-Vlaanderen.

Bij de Stichting Curamus is pastoraal werkster Henny Ferket-de Koning, samen met diaken Kees van Geloof en ondersteunend medewerker Jo de Bruijn, verantwoordelijk voor de geestelijke zorg. De stichting beheert woonzorgcomplexen in Hulst, Koewacht en Kloosterzande en voorziet in verpleeghuiszorg met een hoofddaccent op de locatie in Hulst. “In totaal gaat het om zo’n 570 bewoners,” licht Ferket de situatie toe. “De meeste cliënten verblijven in Hulst. We willen een breed aanbod geestelijke zorg doen, waarin liturgie een duidelijke plek heeft. We beschikken in Hulst over een grote, volwaardige kapel bij ‘De Blauwe Hoeve’.

Vieringen

“We prijzen ons gelukkig dat die kapel behouden is bij alle nieuwbouw die heeft plaatsgevonden. Dankzij de inzet van emeriti hebben we maandelijks eucharistievieringen. Daarnaast kennen we op al deze locaties ook herdenkingsdiensten. We gedenken dan de overledenen van de afgelopen periode. We nodigen bewoners, verzorgenden en naasten van de gestorvenen uit. Het is fijn om te zien hoe bij deze diensten alle geledingen van de Stichting Curamus aanwezig zijn en een actieve rol vervullen. Na de viering drinken we koffie met elkaar. Het zijn hele waardevolle vieringen die alle aanwezigen goed doen.”

Gemeenschappelijke ziekenzalving

De gemeenschappelijke ziekenzalving is een

wezenlijk onderdeel van de geestelijke zorg binnen Curamus. “We benadrukken naar onze bewoners dat het sacrament der zieken een bron van kracht en steun kan zijn. Daarom is het zinvol het sacrament in deze fase van het leven te ontvangen, ook al is er geen direct levensbedreigende situatie. Het geeft rust als mensen het sacrament ontvangen en voorkomt ook onnodig extra spanning als er zich wel een levensbedreigende situatie voordoet en er geen priester meteen beschikbaar is.”

Henny vervolgt: “Alle bewoners krijgen eens per jaar de gelegenheid de ziekenzalving te ontvangen. Wel geven we aan dat het niet nodig is jaarlijks mee te doen. We geven als suggestie om ééns per twee à drie jaar deel te nemen. We nodigen hen schriftelijk uit en vinden het ook fijn als zij vergezeld zijn van familie of naasten. Tijdens de viering merk je dat het persoonlijke moment van de zalving door de priester mensen heel erg raakt en emotioneert.”

“We openen de viering met een gebed om vergeving. Ouderen hechten hieraan grote waarde. Als een priester hen vergeeft, heeft dit voor hen een grote betekenis,” vertelt Henny Ferket. “Zelf ben ik altijd onder de indruk van de handoplegging. We nodigen de familieleden uit achter de bewoners te gaan staan. Zij houden de handen boven het hoofd van degenen die het sacrament van de ziekenzalving ontvangen. Tijdens de handoplegging zingen we het lied ‘Hoe is Uw naam, waar zijt Gij te vinden’. Zelf vind ik de combinatie van dit lied

*Kees van Geloof en
Henny Ferket-de Koning*

met de handoplegging een bijzonder moment. Hierna volgt de zalving. De priester noemt heel nadrukkelijk de naam van de bewoner en zalft hem of haar. Na de zalving reikt de priester de bewoners een kaars aan, ontstoken aan de paaskaars.”

Henny is familie van pastor Steven de Koning, die in januari 2010 werd gewijd als priester van het bisdom van Breda. “Hij is mijn neef. Laatst mocht ik hem assisteren bij de gemeenschappelijke ziekenzalving in het woonzorgcomplex Antonius te Kloosterzande. Het is heel bijzonder dat je dit samen mag doen.”

Kracht en steun

“Je merkt dat de bewoners kracht putten uit dit sacrament. Zo sprak onlangs een vrouw van 90 jaar me na de ziekenzalving aan met de woorden: ‘Wat is dit stichtend, dat ik dit op mijn negentigste nog meemaak.’”

Henny merkt wel dat het belangrijk is dat naasten en verzorgenden iemand eventueel een drempel over helpen. “Vaak zien mensen er om wat voor reden dan ook tegen op. Als zij dan toch bemoeidigd worden om deel te nemen, zijn ze daar achteraf heel blij mee.”

Aan de gemeenschappelijke ziekenzalving voor de mensen die verpleeghuiszorg ontvangen wordt deelgenomen door ouderen die lichamelijke zorg ontvangen én ouderen die psychogeriatrische zorg

krijgen. “Ook zij herkennen heel duidelijk de symbolen en rituelen, de bekende teksten, gebeden en liederen”, vertelt Henny, “Zij zien de kaarsen, de priester en ze veren op als ze het lied ‘Te Lourdes op de bergen’ horen.”

Kostbare momenten

“Het gebeurt natuurlijk dat mensen in ons huis zo’n gemeenschappelijke ziekenzalving niet kunnen meemaken, omdat er tijdens de periode van hun korte verblijf niet zo’n viering is. Vanuit de dienst geestelijke zorg geven we hen dan de ziekenzegen.” Als iemand op sterven ligt, vragen we een priester voor de individuele ziekenzalving als mensen dat wensen.”

Bij de ziekenzegen ontvangen mensen, indien hun situatie dat toelaat, ook het viaticum.” Het viaticum is de allerlaatste communie die men ontvangt. “Bij voorkeur is daar uiteraard ook familie bij aanwezig. We lezen uit de H. Schrift en blikken terug op het leven van de zieke.

We spreken uit wat hij of zij betekend heeft. Het zijn kostbare momenten. Ik vraag me wel eens af hoe mensen met lijden en sterven omgaan als ze geen houvast meer vinden in de rijke rituelen en symboliek die de ziekenzalving of de ziekenzegen aanreikt?”

Hans de Jong

Priesterschap en eucharistie

In 2008 schreven de Nederlandse bisschoppen de brief 'Kerk, Eucharistie en Priesterschap'. Het schrijven gaat over het kerkelijk ambt en de bediening van het sacrament van de eucharistie. Het sacrament van de eucharistie is 'bron en hoogtepunt' van het kerkelijk leven.

Het Tweede Vaticaans Concilie wijst erop dat "de overige sacramenten, evenals alle kerkelijke bedieningen en apostolaatswerken, samenhangen met de eucharistie en daarop gericht staan. Want in de heilige Eucharistie ligt heel het geestelijk goed van de Kerk vervat, namelijk Christus zelf" (Presbyterorum ordinis, 5).

De Kerk verstaat zichzelf als sacrament: het teken en het instrument van de innige vereniging met God en van de eenheid van heel het menselijk geslacht. Dit houdt volgens de brief van de bisschoppen in dat parochies, naast de verzoening met God, ook moeten werken aan de verzoening tussen mensen in woonwijken, dorpen en andere verbanden.

Geloof, hoop, liefde

De zondagse viering van de eucharistie vormt het centrum van het leven van de katholieke geloofsgemeenschappen. Deze brengt mensen samen. Door de kracht van de heilige Geest worden zij gesterkt in hun houding van geloof, hoop en liefde. De eucharistie heeft veel aspecten. Ze is dankzegging aan de Vader, maaltijd met Christus en met elkaar, viering in kracht van de heilige Geest van de eucharistische tegenwoordigheid van de Heer, gedachtenis aan zijn offer en sacrament van eenheid en liefde.

Aanbidding

De bisschoppen schrijven: "Wellicht kan de diepe betekenis van de Eucharistie pas ten volle begrepen worden in de eucharistische aanbidding. Hierbij verwijlen we in stilte bij het mysterie van Christus' liefdevolle tegenwoordigheid onder de eucharistische gedaante van brood. Dat de eucharistische aanbidding bron van grote sociale inzet kan zijn wordt bijvoorbeeld duidelijk in het leven van de zusters van Moeder Teresa." De zusters putten

uit deze gebedsvorm de kracht om naar de allerarmsten te gaan. De bisschoppen wijzen ook op het belang dat nieuwe katholieke bewegingen hechten aan deze gebedsvorm.

Kerk en eucharistie

Eucharistie en Kerk zijn nauw met elkaar verbonden. Er is een wisselwerking tussen beide. Het is de Kerk die eucharistie viert en de eucharistie die de Kerk opbouwt. De bisschoppen citeren in dit verband de encycliek *Ecclesia de eucharistia* van Johannes-Paulus II.

Paus Johannes-Paulus II schrijft hierin dat de gemeente die samenkomt voor de viering van de eucharistie de aanwezigheid van een gewijde priester nodig heeft. De bedienaar is een gave die de gemeente ontvangt door de apostolische successie, die teruggaat tot de apostelen.

Navolging van Christus

Door het sacrament van de wijding komt de priester in een bijzondere relatie tot Christus en de geloofsgemeenschap te staan. "De geloofsgemeenschap wordt onder meer gekenmerkt door het streven naar de navolging van Christus en door de gave en de opgave van de waarden van het evangelie," schrijven de bisschoppen.

"Voor de gewijde ambtsdragers betekent dit dat zij niet zozeer managers zijn, maar allereerst getuigen van de verrezen Christus, bedienaars die de sacramenten toedienen in de persoon van Christus en herders van de medegelovigen die aan hun zorg zijn toevertrouwd. Kernachtig gezegd: het priesterambt is niet slechts functioneel, maar op de eerste plaats sacramenteel van karakter."

De sacramentaliteit van het priesterambt wijst op de diepe verbondenheid van de priester met Christus vanuit een bijzondere roeping. De Nederlandse bisschoppen schrijven over dit ambtelijk priesterschap en het gemeenschappelijk priesterschap: "De evangeliën laten zien dat grote groepen mensen naar Jezus toekwamen. Het Nieuwe Testament laat echter ook zien dat Hij uit de grote groep van volgelingen twaalf personen koos en uitnodigde Hem op bijzondere wijze na te volgen. Zij worden geroepen om alles achter te laten en van heel nabij Zijn leven mee te maken door Hem te vergezellen.

Vanuit de persoonlijke gemeenschap met Hem en na bijzondere onderrichtingen worden zij uitgezonden om te verkondigen en de wereld te genezen van de macht van het kwaad" (Mc 3, 13-19).

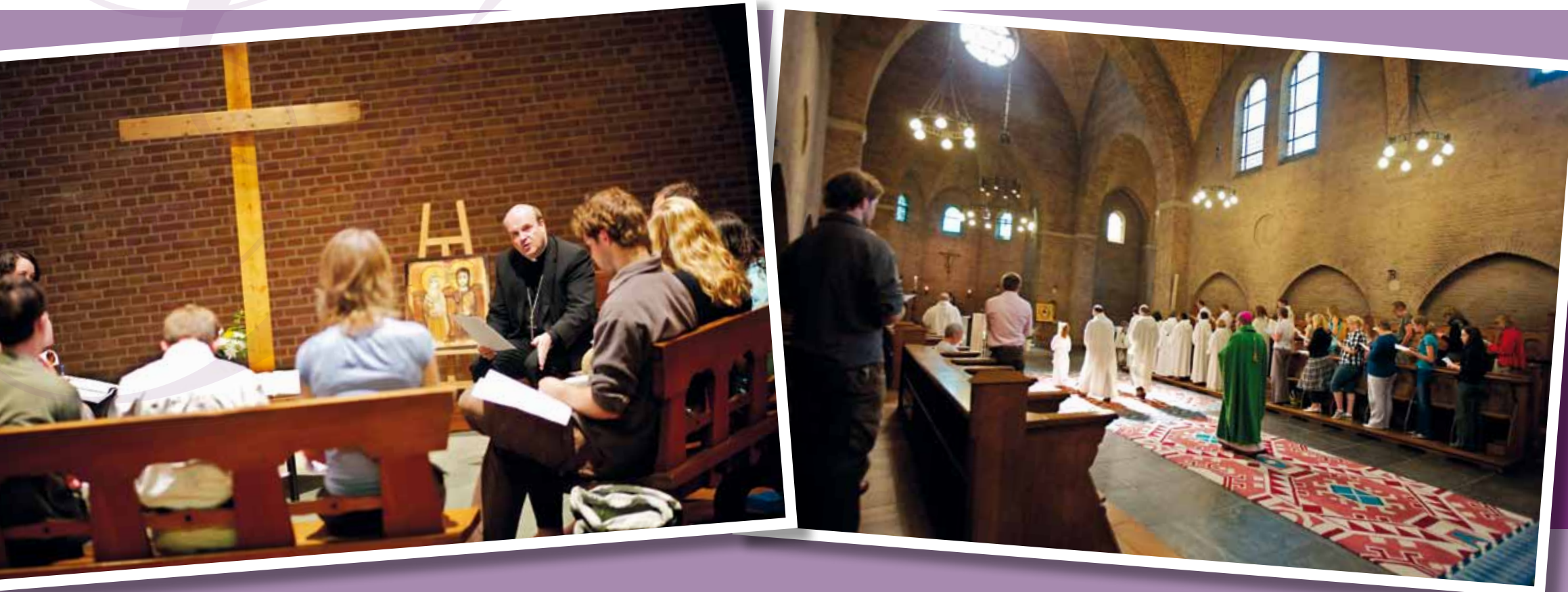
Het priesterschap is geen functie maar een sacrament, omdat de Kerk in de eerste plaats een sacramentele gemeenschap is, die hoe geschonden ze soms ook is, door de kracht van de Geest, Jezus Christus tegenwoordig stelt.

Hans de Jong

Bestelinformatie: 'Kerk, Eucharistie en Priesterschap'
T 030 2326909, E bestel@rkk.nl
(prijs € 2,00 excl. verzendkosten).

Geloofsboekjes voor de sacramentencatechese

*Sacramentencatechese
Bisschop Van den Hende ging op 18 juli
tijdens de summerschool van 2010 in
gesprek met jongeren over de eucharistie.
Daarvoor werd op deze zondagochtend
het sacrament van de eucharistie gevierd.
De summerschool vond plaats in de
Paulusabdij te Oosterhout.*

Vanwege het project 'Tekens van de levende Heer' verschijnen bij het bisdom nieuwe geloofsboekjes. Van elk sacrament werd een geloofsboekje gemaakt. Parochies kunnen de geloofsboekjes gebruiken in de catechese en aanreiken in contacten met parochianen rond de sacramenten.

De handzame kleine boekjes geven korte, bondige informatie over de sacramenten. Elk geloofsboekje gaat in op het sacrament vanuit de Bijbel en de liturgie. De geloofsboekjes leggen in heldere taal de betekenis van de sacramenten uit.

Speciaal voor kinderen werd een kleurboekje gemaakt met tekeningen van de sacramenten.

Tips:

- Plaats de geloofsboekjes in het daarvoor bestemde display in de kerk. (In geval van beschadiging zijn voor parochies nog enkele displays verkrijgbaar bij het bisdom.)
- Kerkbezoekers kunnen zo de boekjes van hun keus meenemen met informatie over het sacrament van boete en verzoening (biecht), het sacrament van de wijding, de ziekenzalving etc.
- Reik de boekjes actief aan tijdens de voorbereiding op een sacrament.
- Geef huwelijkskandidaten het boekje over het huwelijk bij de huwelijksvoorbereiding.
- Stuur aan doopouders het geloofsboekje over de doop toe met de bevestigingsbrief van de parochie.
- Geef alle communicanten en hun ouders het boekje over de eucharistie en vormelingen en hun ouders het boekje over het vormsel.
- Gebruik het geloofsboekje over de ziekenzalving in geloofsgesprekken in de verzorging of verpleging. Reik het boekje ouderen aan of mensen die ziek zijn.
- Geef het kleurboekje aan opa's en oma's in verpleeg- en verzorgingshuizen voor de kleinkinderen die op bezoek komen. Help ouderen om er met hun (klein)kinderen een gesprekje over aan te knopen.
- Gebruik het kleurboekje in de kindernevendienst.

Kerk in de steigers

De kerk te Zegge

Voor veel West-Brabanders is Zegge het emotioneel centrum van de streek. In de mei-maand gaan velen te voet of te fiets naar het kapelleke in Zegge. Volgens de overlevering wordt hier sinds de late middeleeuwen Maria vereerd.

Tijdens de St. Elisabethvloed in 1421 kwam een schipper in gevaar. Hij beloofde, als hij gered werd, op de plaats waaraan hij aan land zou komen, een kapel op te richten. Dit zou in Zegge gebeurd zijn. Of dit waar is? Hetzelfde wordt over de Roosendaalse Kapelberg verteld. Wat wel zeker is, is dat in 1833 de apostolisch vicaris J. van Hooydonk de parochie te Zegge oprichtte. De Mariakapel werd tot parochiekerk verheven.

Nu konden in deze kapel slechts 50 mensen de Heilige Mis bijwonen terwijl het dorp 400 inwoners telde. Deze kapel bleek dus te klein. In 1847/1848 ging men over tot de bouw van een kerk, juist tegenover de kapel. Deze kerk was na vijftig jaar bouwvallig.

Het kerkbestuur besloot geld te sparen om een nieuwe kerk te bouwen. In 1911 begon men met de bouw van de huidige pastorie en kerk naar een ontwerp van de Bredase architect Jacques van Groenendael. Samen vormen ze een monumentaal ensemble dat de sfeer van het Rijke Roomse Leven oproept. Dat vonden in de jaren zeventig ook de producenten van de TV-serie Merijntje Gijsen,

naar het gelijknamige boek van A.M. de Jong. Kijkers uit die tijd herinneren zich nog de lange gang van de pastorie en het neo-gotisch interieur van de kerk. Later, in 1986 schilderde Zeef Zevenbergen twee fresco's met de belangrijkste momenten uit de geschiedenis van de Maria-verering in Zegge.

Nu moet er weer het nodige aan de kerk gebeuren. Voor de meest urgent en noodzakelijke werkzaamheden aan het gebouw, toren en vieringtoren, is een instandhoudingssubsidie aangevraagd bij de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed. Het betreft een plan voor de komende 6 jaar. Indien de aanvraag gehonoreerd wordt kan de kerk een subsidie van 65% van de kosten verwachten. In januari 2011 moet hierover meer duidelijkheid zijn. Ondertussen is ook de parochie actief met verschillende acties. Zo kookten de leerlingen van de VMBO-afdeling van het Markland college te Oudenbosch voor de parochianen. De opbrengsten waren voor de kerk bestemd.

Hans de Jong

**PRIESTER OF DIAKEN WORDEN
VANUIT JE BEROEP**

pb
bovendonk
priester- en diakenopleiding

*een deeltijdsopleiding met een eigen
aanbod aan hen die vanuit hun beroep
priester of diaken willen worden*

Informatie: Priester- en Diakenopleiding Bovendonk
Hofstraat 8 • 4741 AK Hoeven • Telefoon: 0165-504277
E-mail: secretariaat@bovendonk-opleidingen.nl
Website: www.bovendonk-opleidingen.nl
Uw steun is welkom: P 2580680 t.n.v. Stichting PDOB te Breda

de Bonth van Hulten

Postbus 115 - 5250 AC Vlijmen • Telefoon 073 - 5119022
E-mail bvhl@voikerwessis.com - Website www.bonthvanhulten.nl
Bouw • Restauratie • Projectontwikkeling

**R.K. H. Joseph kerk
Roosendaal**

*Uw specialist
in ambachtelijk
restaurant- en renovatie-
schilderwerk*

Uytdehaag
schilderwerken b.v.

AF Uytdehaag Schilderwerken b.v.
Elkbergseweg 102a, 4854 NH Bavel/Breda
Tel. (0162) 43 56 32, Fax (0162) 43 36 94
e-mail: info@uytdehaag.nl www.uytdehaag.nl

**Uitvaartverzorging
van Gemert**

Heuvelstraat 181, 4812 PJ Breda
tel: 076 - 521 28 68
www.gemert-uitvaart.nl

Dag en nacht bereikbaar
Voor een persoonlijke verzorging
van crematie of begrafenis.

Vraag ons gratis
informatiepakket aan.

Uw wens ... onze zorg

